

Jezero Butoniga: koncept modela upravljanja

Davor Stipanić, Luka Zaharija, Vanja Rački i Vanja Travaš

Davor Stipanić, mag. ing. aedif., Hidromodeling d.o.o., Rijeka

Luka Zharija, mag. ing. aedif., Hidromodeling d.o.o., Rijeka

Vanja Rački, dipl. ing. građ., Hrvatske vode, Rijeka

Izv. prof. dr. sc. Vanja Travaš, dipl. ing. građ., Građevinski fakultet u Rijeci

Sadržaj

- Problem ranojesenskog ispuštanja
- Zahtjevi za numerički model
- Rezultat tipične numeričke analize
- Kako iskoristiti kalibrirani model ?
- Optimizacija ispuštanja vode
- Prognoza trenutka miješanja vode
- Koncept modela upravljanja
- Zaključak

Problem ranojesenskog ispuštanja

- ❑ Formiranje termokline u proljeće i ljeto
- ❑ Pridneni sloj vode siromašan je kisikom i bogat česticama željeza, mangana, fosfata itd. što ugrožava kvalitetu preostale vode
- ❑ Prije miješanja slojeva vode u ranu jesen provodi se ranojesensko ispuštanje vode (*iskustveno, do miješanja dolazi kada je razlika u temperaturi vode u gornjem i donjem sloju manja od 4 °C*)
- ❑ Cilj je ispustiti čim više vode iz pridnenog sloja
- ❑ Ispuštanje traje dok se razina vode u akumulaciji ne spusti za 1 m
- ❑ Kako su prikupljanje višegodišnjih mjerenja i njihova obrada dugotrajni, pristupa se izradi numeričkog modela
- ❑ **Kada, koliko, kojom dinamikom ispustiti vodu ?**

Zahtjevi za numerički model

- Vjerodostojna geometrija modela
- Fizikalno utemeljeni rubni i početni uvjeti
  - *Utjecaj atmosferskih uvjeta (oborine + temperatura + vjetar)*
  - *Inicijalno stanje jezera (dubina vode)*
- Nestacionarno trodimenzionalno strujanje
- Prikladni model turbulencije
- Energetska jednažba (polje temperature)
- Pronos pasivnog skalarnog polja (npr. mangan)
- Kalibracija konstanti
- Validacija numeričkog modela

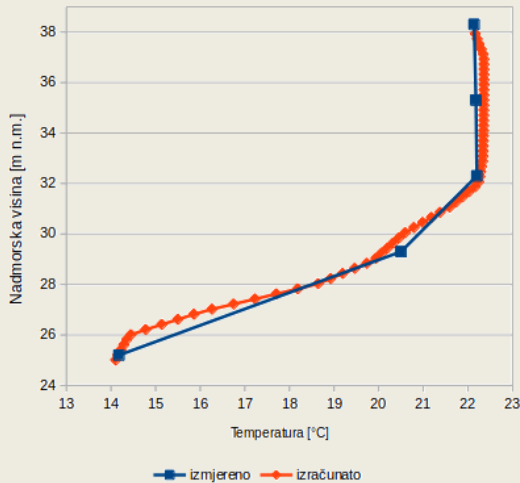
Rezultat tipične numeričke analize

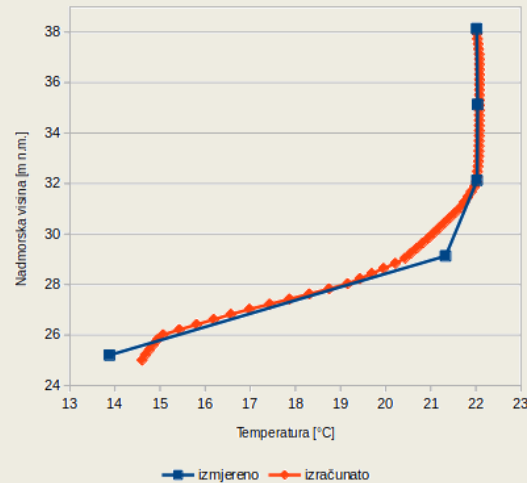

Rezultat tipične numeričke analize

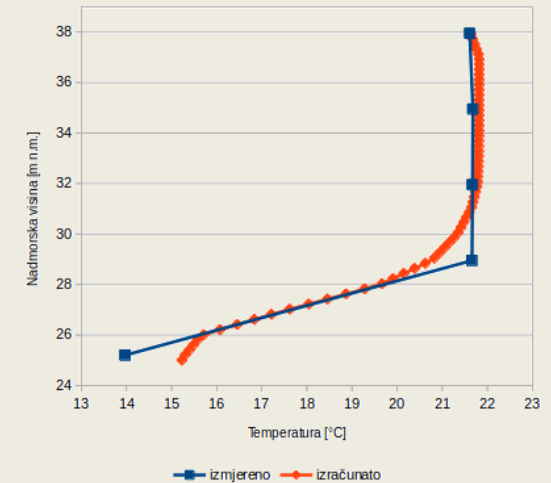
Temperatura - 1.dan

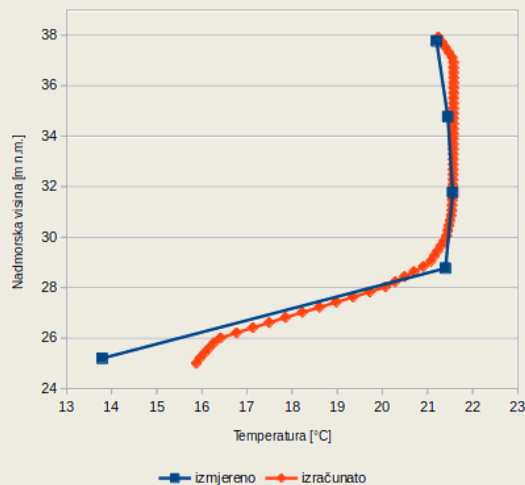
Temperatura - 2.dan

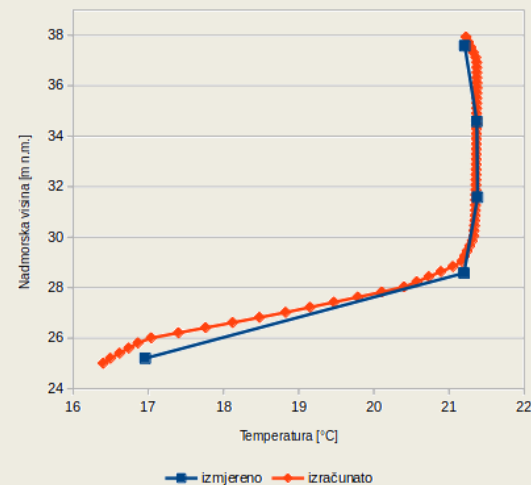
Temperatura - 3.dan

Temperatura - 4.dan

Temperatura - 5.dan

Kako iskoristiti kalibrirani model ?

1. Prognozirati vrijeme u kojem dolazi do miješanja slojeva vode

Potrebno je utvrditi realne utjecaje na miješanje vode (Iskustveno je utvrđeno da do miješanja dolazi kada je razlika u temperaturi vode u gornjem i donjem sloju manja od 4 °C)

2. Optimizirati ispuštanje vode iz pridnenog sloja jezera

Optimizacija ispuštanja vode

Hrvatske vode, Vol. 26 No. 106, 2018.

Pristup modeliranju prirodne konvekcije u akumulacijskim jezerima: primjer akumulacije Butoniga

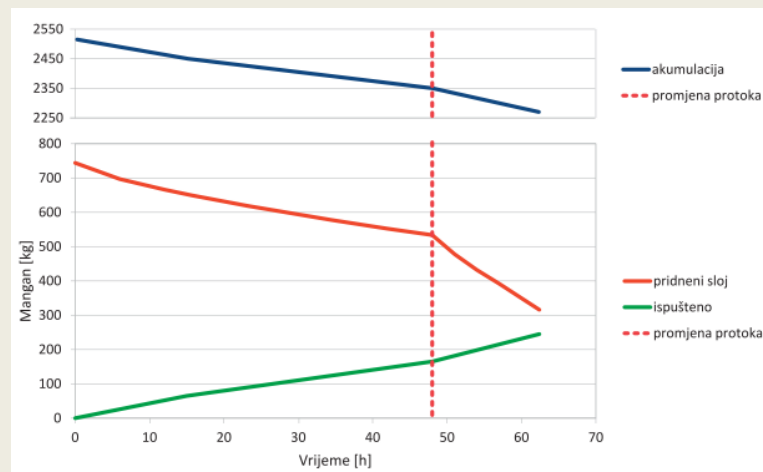
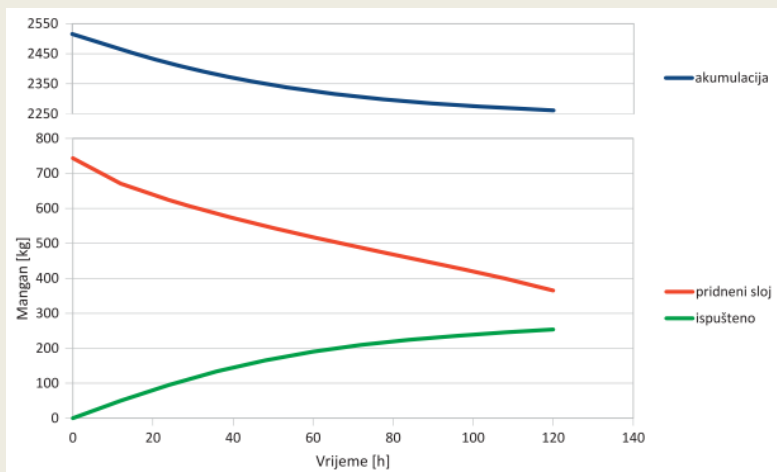
Luka Zaharija ; Građevinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, Hrvatska

Davor Stipanić ; Hidromodeling, d.o.o., Rijeka, Hrvatska

Vanja Rački ; Hrvatske vode, VGO za slivove sjevernog Jadrana, Rijeka, Hrvatska

Maja Oštrić ; Hrvatske vode, VGO za slivove sjevernog Jadrana, Rijeka, Hrvatska

Vanja Travaš ; Građevinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, Hrvatska

Prognoza trenutka miješanja vode

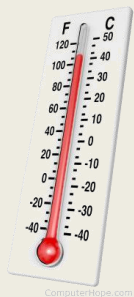
Prema mjerenju na samom jezeru na postaji B1, 26.9.2016. nije više bilo **termokline** što znači da je započelo miješanje slojeva.

		Uzorci	Mn (mg/l)	Fe (mg/l)	NH ₄ ⁺ (mgN/l)	Al (mg/l)	Ukupni fosfati	mutnoća (NTU)	pH	t (°C)
38,45 mnm	prije ispuštanja (21.09.2016.)	TI - pov.	0,084	0,122	0,159	0,023	0,009	2,33	7,98	22,33
		TI - 7m	0,093	0,146	0,175	0,029	0,01	3,27	7,97	22,59
		TI - 13,5 m	2,136	3,592	3,504	0,233	0,047	24,6	7,33	13,7
38,3 mnm	22.09.2016.	TI - pov.	0,069	0,11	0,184	<0,005	0,006	2,14	8,00	22,02
		TI - 7m	0,066	0,089	0,213	<0,005	0,015	2,22	8,01	22,01
		TI - 13,5 m	1,848	1,867	3,226	<0,005	0,03	11,23	7,43	15,52
38,13 mnm	23.09.2016.	TI - pov.	0,057	0,093	0,356	<0,005	0,011	1,9	7,99	22,09
		TI - 7m	0,084	0,117	0,409	<0,005	0,009	3,11	7,98	22,02
		TI- 13m	1,791	1,7	2,603	<0,005	0,022	13,2	7,42	15,52
37,95 mnm	24.09.2016.	TI - pov.	0,084	0,088	0,19	<0,005	0,007	2,07	8,04	21,51
		TI - 6m	0,081	0,114	0,207	<0,005	0,008	2,8	8,07	21,57
		TI- 12m	1,233	0,588	1,381	0,018	0,027	8,39	7,45	16,88
37,77 mnm	25.09.2016.	TI - pov.	0,069	0,081	0,158	<0,005	0,007	2,01	8,05	21,57
		TI - 6m	0,084	0,103	0,171	<0,005	0,008	2,38	8,06	21,58
		TI- 12m	1,125	0,352	1,281	<0,005	0,024	7,93	7,48	17,77
37,58 mnm	26.09.2016.	TI - pov.	0,156	0,127	0,192	-	0,007	2,3	8,07	21,42
		TI - 6m	0,132	0,275	0,216	-	0,01	2,6	8,12	21,37
		TI- 12m	0,795	0,528	0,515	-	0,062	12,9	7,47	19,29
37,42 mnm	nakon ispuštanja (30.09.2016.)	TI - pov.	0,186	0,277	0,184	-	0,01	3,71	8,07	20,8
		TI - 6m	0,189	0,231	0,216	-	0,011	4,6	8,13	20,78
		TI- 12m	2,625	4,136	5,63	-	0,056	37,6	7,39	14,66

Prognoza trenutka miješanja vode

pad temperature

dubina vode

vjetar

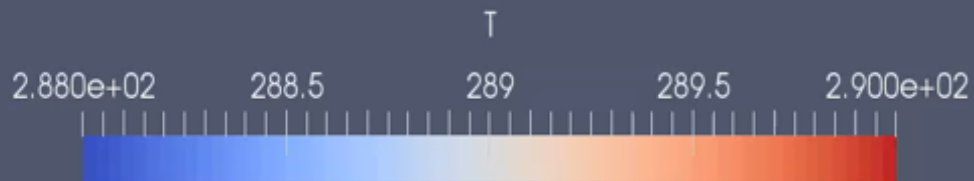
oborine

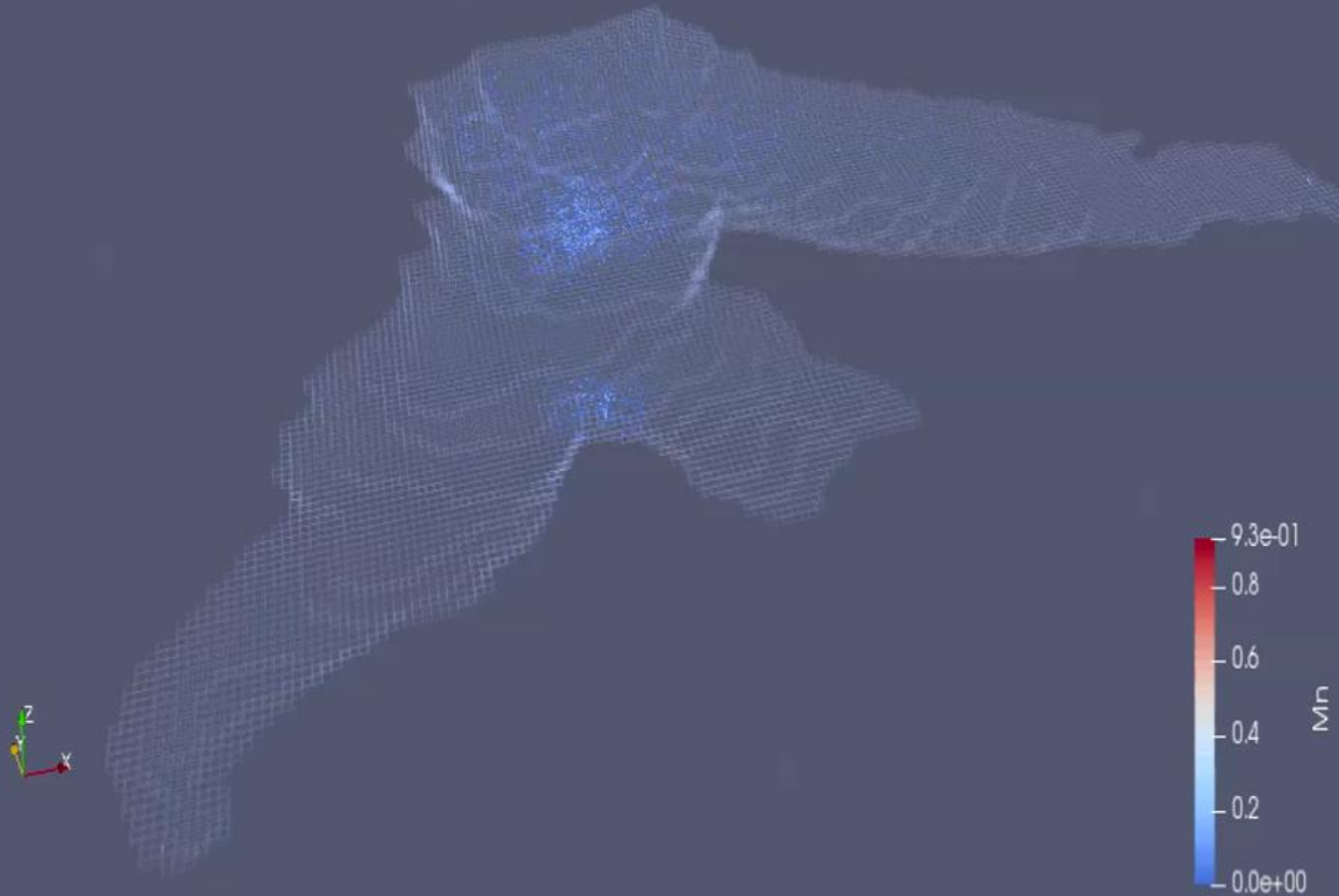
Glavni faktori koji utječu na miješanje vode

Utjecaj vjetra (20 m/s)

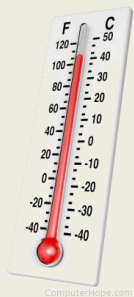

Utjecaj oborina

Prognoza trenutka miješanja vode

pad temperature

dubina vode

vjetar

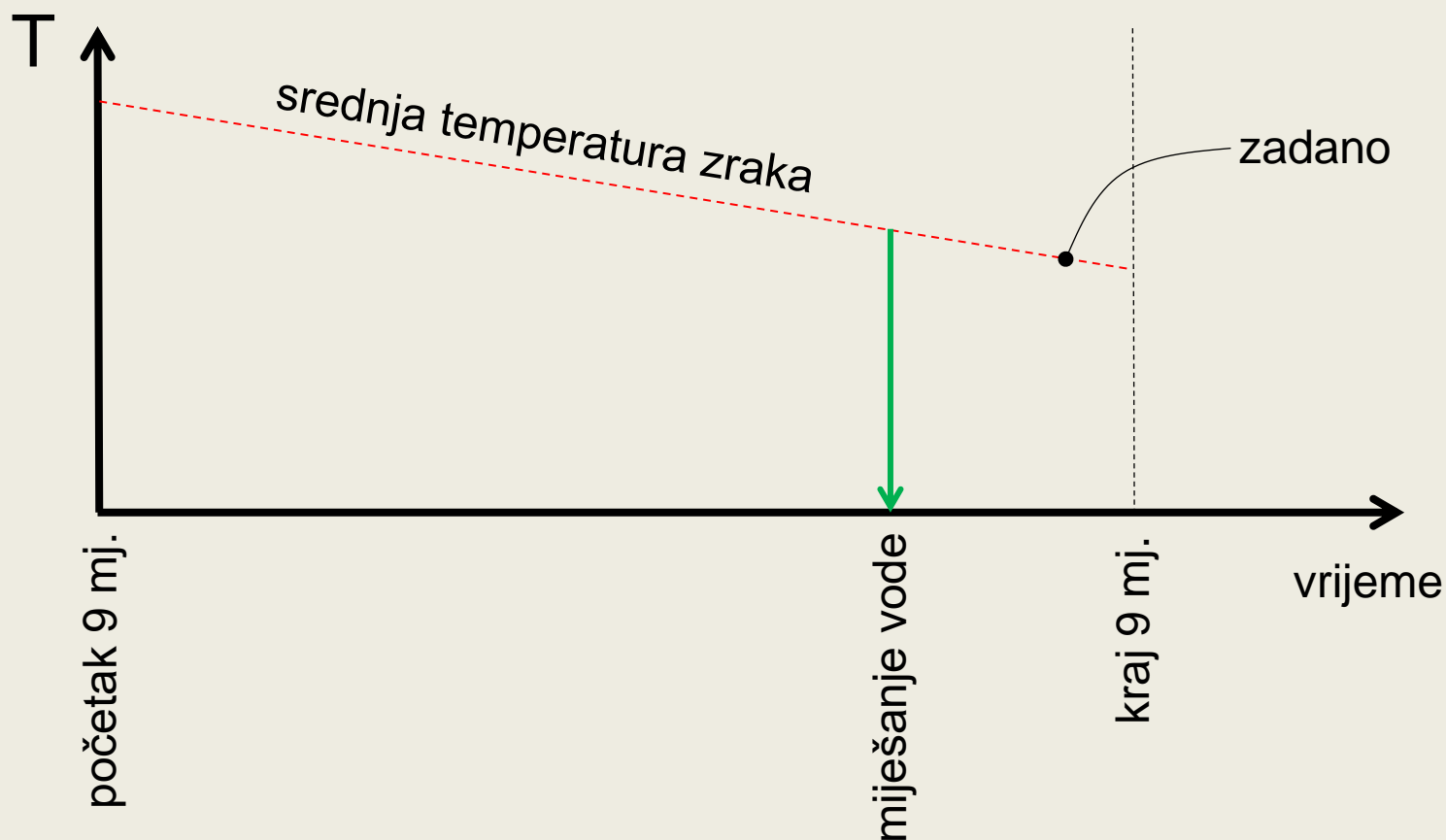
oborine

glavni faktori koji utječu na miješanje vode

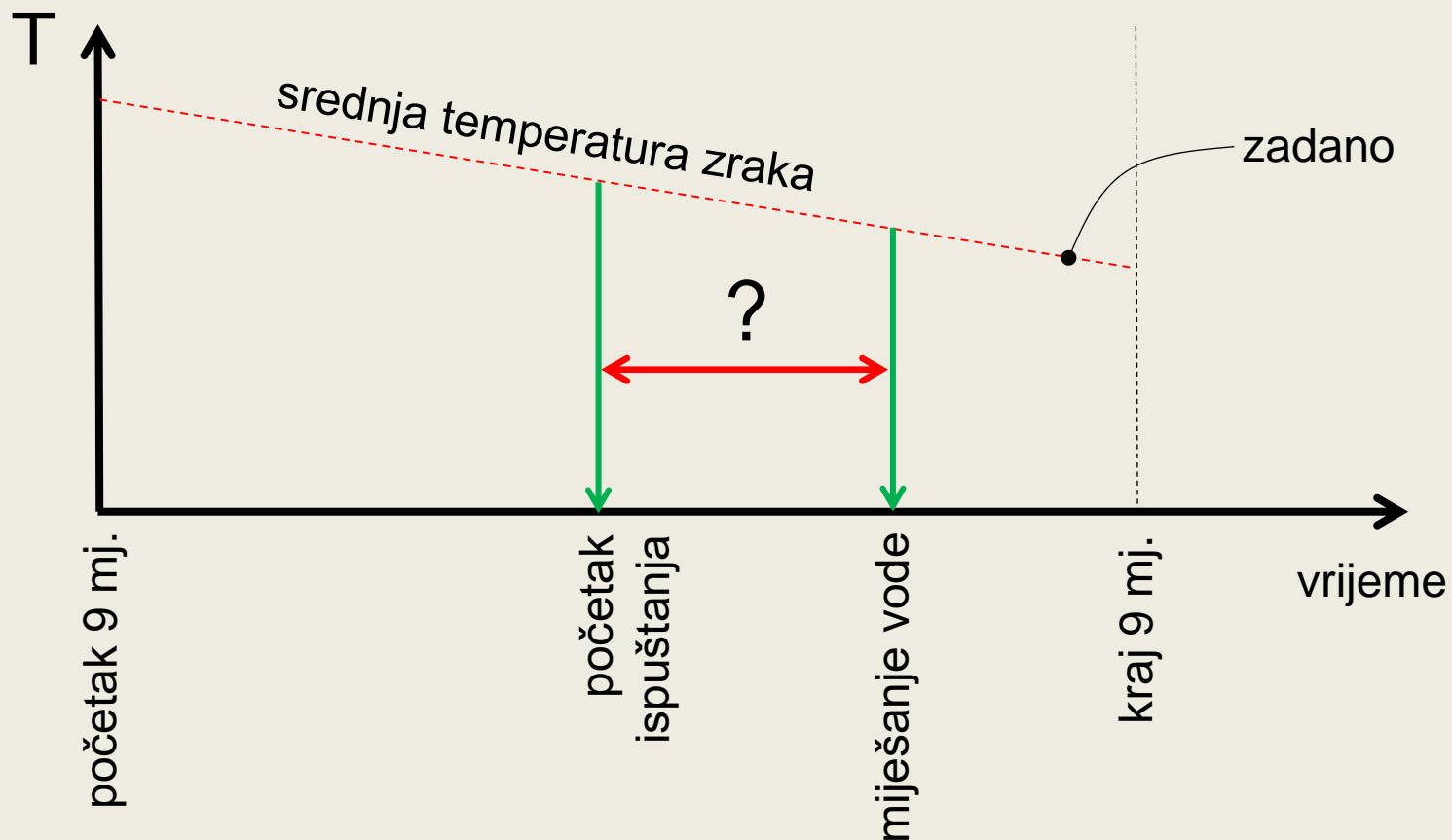
Prognoza trenutka miješanja vode

- zadana dubina vode
- zadani pad temperature zraka

Koncept modela upravljanja

Koncept modela upravljanja

predictor, 'x-variable',
independent variable,
explanatory variable

coefficient

$$Y = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_p x_p + \varepsilon$$

linear predictor

response, dependent variable,
observation, 'y-variable'

random error,
"noise"

Koncept modela upravljanja

- dubina vode A

- pad temperature zraka A

varijanta 1

- oborine A.1
- vjetar A.1

varijanta 2

- oborine A.2
- vjetar A.1

varijanta 3

- oborine A.2
- vjetar A.2

varijanta 4

- oborine A.1
- vjetar A.2

- pad temperature zraka B

varijanta 5

- oborine B.1
- vjetar B.1

varijanta 6

- oborine B.2
- vjetar B.1

varijanta 7

- oborine B.2
- vjetar B.2

varijanta 8

- oborine B.1
- vjetar B.2

Koncept modela upravljanja

- dubina vode

- pad temperature zraka

- oborine

- vjetar (smjer, intenzitet i trajanje)

81 varijanta !

Zaključak

- ❑ Kalibrirani numerički model osigurava samo preduvjete za izradu modela upravljanja akumulacijom
- ❑ Za izradu modela upravljanja, koji će se bazirati na predikciji trenutka miješanja, je potrebna sistematizacija numeričkih simulacija
- ❑ Sistematizacija numeričkih simulacija se odnosi na izbor raspona glavnih parametra koji iniciraju miješanje vode u akumulaciji te ispitivanje njihovih doprinosa u samom procesu
- ❑ Obzirom na broj mogućih slučajeva atmosferskih i hidroloških uvjeta, unaprijed se može zaključiti da će model upravljanja morati biti podložan korekcijama i adaptacijama koje će kroz niz narednih godina osigurati robusnu bazu u procesu odlučivanja ranojesenskog ispuštanja

Hvala Vam na pažnji

